

La victòria del turisme sobre l'amença nuclear a Pals

Els empresaris van aturar el projecte d'una central atòmica a la platja

El 1964 França i Espanya arribaven a un acord per construir una central nuclear a prop de la frontera. Pocs catalans vincularien aquesta iniciativa amb l'escriptor Josep Pla. Són molts menys els que recorden que el destí original de la central era la platja de Pals. I gairebé ja no queda ningú dels que van intervenir per aturar-ne la instal·lació fa prop de 50 anys.

L'entorn de la platja de Pals, a la gola del riu Ter, era el lloc escollit per ubicar la central nuclear | Marc Martí

JESÚS BADENES A principis dels anys 60, França i Espanya van constituir una comissió per estudiar la construcció d'una central nuclear a Catalunya, per ser una de les zones de l'Estat espanyol amb més consum i estar pròxima a França, on s'exportaria part de la producció energètica de la central. La comissió estava formada per la Companyia nacional francesa d'electricitat i el Comissariat d'Energia Atòmica de França; per Espanya, les tres companyies elèctriques més importants de Catalunya i la Junta d'Energia Nuclear; aquesta última, amb el Comissariat francès, tenien un paper assessor. Aquesta comissió va ser presidida per Pere Duran Farell, conseller delegat d'Hidroelèctrica de Catalunya i que esdevindria un dels impulsors de la instal·lació de grans empreses enèrgiques a Catalunya i Madrid.

En Notes per un diari.1965, dues obsessions marquen els primer mesos de l'any per a Josep Pla: la central atòmica i la mort de la seva mare. La vida de Pla passava en trobades, reunions i sopars. Com concretava Josep Vergés el 1985, en el pròleg, "Pla era el centre d'un petit món" i referma "l'interès constant i el vaivé de gent -pagesos, veterinaris, propietaris, enginyers, alcaldes- que es mouen al voltant de la possible instal·lació d'una central atòmica a la platja de Pals. Pla n'és partidari, d'altres no. El projecte caurà a terra després de molta intriga local i anirà a Vandellòs. Pla ho sap tot i veu a tothom".

La mitologia atribueix la decisió de descartar la central nuclear a Carrero Blanco, vicepresident plenipotenciari del govern de Franco i que coneixia Cap sa Sal. L'exalcalde de Pals, Pere Servià (CiU), no nega que els cercles de poder del franquisme fossin utilitzats per aturar el projecte, però concreta que la pressió va venir primer dels empresaris de la Costa Brava. El mateix Pere Servià, que fregava la vintena d'anys, va acompanyar el seu pare -el constructor Pere Servià Cantó, que també va ser alcalde de Pals-, l'escriptor de Llofrui i el llavors alcalde de Palafrugell, Joan Gich, a una reunió a l'Hotel La Rotonda, a Barcelona. Servià recorda que va ser una trobada de "pesos pesants de la Costa Brava per oposar-se i fer els passos que calguessin perquè no es construís". Entre els assistents hi havia "el senyor Ensesa de s'Agaró, Mateu del ferro (es refereix a Miquel Mateu Pla) i el Doctor Andreu, promotor de Cap sa Sal, persones

que pesaven molt i que tenien influència", remarca. Miquel Mateu, per exemple, era amic personal de Francisco Franco.

La posició favorable de Josep Pla no devia ser tan coneguda. Pere Servià remarca que "no tinc entès que el senyor Pla estigués a favor de la central". L'exalcalde de Pals recorda que a la reunió de l'Hotel La Rotonda, "tots els que hi eren van quedar d'acord que estaven en contra". Tot i això, aquella mateixa nit del 5 d'abril de 1965 -o potser en aquell mateix moment-, Josep Pla escrivia en el seu dietari: "[É] Servià amb Gich i el seu fill em vénen a buscar i marxem a Barcelona a les 4. Pluja tot el viatge. Reunió a l'hotel del Dr. Andreu amb molta gent. Impossibile de donar noms. Els americans de Ràdio Liberty. El mal esperit de la reunió -el seu arcaisme. No crec que hagin fet cap cas que podria lligar l'agricultura i la hidrologia de la platja amb la central atòmica. Interessos particulars turístics. Probablement res a fer. Tornem. Sopem a Arenys. La pluja a l'Empordà. Al llit a les 2. Viatge inútil. Llevant.". Aquest malestar també el recollia la revista Presència a l'època. "Per aquí es va aixecar una injusta campanya per evitar la seva erecció a Pals. Es parlava de les conseqüències que podia portar al turisme, a la servitud de les platges i no sabem quants romanços més. Van haver d'arribar les paraules tan sensates del gran periodista Josep Pla, en dir que era partidari de la central nuclear perquè "enfrent d'una moral feudal, perferia una moral industrial", citaven a la secció Ventanal.

Unes setmanes després de la reunió a l'Hotel Rotonda el debat seguia viu. El director general de Promoció Turística, Juan de Arespachaga, afirmava al diari Los Sitios del 27 d'abril de 1965, respecte a la construcció que "sempre hi haurà solucions perquè això no repercuteixi desfavorablement en una de les zones més importants del nostre turisme".

Poc després, els fets es desencadenen. El 12 de maig de 1965, Joaquin Ortega, enginyer de la Direcció General d'Energia, descartava també a Los Sitios que fos "un projecte en ferm". Tanmateix, admetia que Girona es beneficiaria d'una inversió milionària i de l'energia necessària per al futur desenvolupament.

Els cercles de poder del franquisme vinculats al turisme van poder més que l'interès de Josep Pla. El 25 de maig, el mateix Los Sitios donava a conèixer que la central atòmica aniria a Tarragona. Els promotors de la central però justificaven a La Vanguardia que no es podia ubicar a Pals per causes geològiques. "La central a Pals -ens ha dit en Pere Duran- no sembla aconsellable ni geològicament ni per les dificultats per a l'obtenció de l'aigua refrigeradora", deia. Segons concretava el diari "la cimentació exigeix una fonda excavació i es troben situats a un quilòmetre de la zona marítim-terrestre, i que a més trobar les aigües propícies per al procés de refredament cal arribar a vint metres de profunditat, a una distància de quilòmetre i mig de la costa. En suma, més de dos quilòmetres entre el nucli refrigerat i la presa d'aigua". un cop descartada l'opció de Pals la comissió va continuar la recerca i la realització de sondejos a les comarques al sud de Barcelona i de Tarragona. El mateix Duran confirmava que "allà l'aigua apropiada es troba pràcticament en la riba mateixa del mar i el terreny sembla reunir bones condicions de fermesa rocallosa". El lloc escollit era Vandellòs. I la història va canviar.

Font:

Publicat al DIARI DE GIRONA del 19/03/11

<http://www.diaridegirona.cat/comarques/2011/03/19/victoria-del-turisme-sobre-lamenaca-nuclear-pals/473395.html>